

IZVJEŠTAJ O EVALUACIJI
LOKALNE RAZVOJNE STRATEGIJE U RIBARSTVU
LOKALNE AKCIJSKE GRUPE U RIBARSTVU
„LOSTURA“
2014. – 2020.

Biograd na Moru, lipanj 2021.

Sadržaj

Sadržaj.....	2
1. UVOD	3
2. POZADINA	4
2.1. OPERATIVNI PROGRAM POMORSTVA I RIBARSTVA RH 2014.-2020.	4
2.2. MJERA III.2/III.3. PROVEDBA LOKALNIH STRATEGIJA RAZVOJA U RIBARSTVU	5
2.3. LOKALNA AKCIJSKA GRUPA U RIBARSTVU „LOSTURA“ I LRSR 2014.-2020.	6
3. METODOLOGIJA EVALUACIJE.....	7
3.1. OBRAZLOŽENJE KORIŠTENIH METODA EVALUACIJE.....	7
3.2. IZVORI PODATAKA	8
3.3. OGRANIČENJA METODOLOŠKOG PRISTUPA.....	9
4. ANALIZA PODATAKA.....	10
4.1. PROVEDENI NATJEČAJI	10
4.2. UGOVORENI PROJEKTI I ISPLAĆENI PROJEKTI.....	11
5. POKAZATELJI PROVEDBE LRSR.....	12
5.1. RAZDOBLJE PROVEDBE	12
5.2. ANALIZA IZLAZNIH POKAZATELJA	12
5.3. ANALIZA POKAZATELJA REZULTATA	16
5.4. ANALIZA POKAZATELJA UČINAKA.....	17
5.5. DOPRINOS HORIZONTALnim CILJEVIMA.....	18
6. ODGOVORI NA EVALUACIJSKA PITANJA	20
6.1. EVALUACIJSKA PITANJA VEZANA UZ CILJEVE LRSR I OČEKIVANE UČINKE	20
6.2. SPOSOBNOSTI ANIMIRANJA LAGUR-a LOSTURA	23
6.3. MEHANIZMI PROVEDBE LEADER-a/CLLD-a U OSIGURANJU PRIMJENE METODE LEADER	24
7. ZAKLJUČAK	27
7.1. REZULTATI EVALUACIJE	27
7.2. NALAZI I PREPORUKE	30

1. UVOD

Svrha ovog Izvještaja je predstaviti rezultate provedenog postupka *mid-term* evaluacije, odnosno evaluacije u tijeku provedbe Lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a „Lostura“ 2014.-2020. (dalje u tekstu: LRSR) i nastavno na rezultate definirati preporuke za daljnju provedbu, naročito praćenje provedbe.

Evaluacija je postupak donošenja prosudba o intervencijama u odnosu na njihove rezultate i učinke te potrebe koje se njima nastoje zadovoljiti. U evaluaciji se razmatra djelotvornost, učinkovitost, relevantnost i utjecaj intervencije.

Obveza i odgovornost za monitoring i evaluaciju CLLD-a definirana je člankom 34. stavkom 3. točkom (g) Uredbe (EU) br. 1303/2013. Predmetne odredbe ne propisuju obvezu provedbe evaluacije na LAGUR razini, no LAGUR mora provesti evaluaciju na način kako je to predviđeno u LRSR.

Evaluacija predstavlja jednu od aktivnosti sustava za praćenje provedbe opisanog u Poglavlju 6. LRSR LAGUR-a „Lostura“. Osnovna svrha evaluacije je preispitivati rezultate i učinke LRSR LAGUR-a „Lostura“ te efikasnost i efektivnost provođenja integriranog razvoja područja u cilju poboljšanja kvalitete i provedbe LRSR, ali i učinkovitosti rada LAGUR-a. Rezultati evaluacije i njezine preporuke trebaju pomoći LAGUR-u u doноšenju odluka i općem poboljšanju iskorištenja resursa.

U svrhu provjere napretka, utjecaja, postignuća, djelotvornosti i učinkovitosti LRSR u ostvarivanju postavljenih ciljeva, LAGUR je zadužen za praćenje provedbe LRSR-a, prikupljanje podataka, izradu Godišnjeg izvješća o radu LAGUR-a, izvještavanje i vrednovanje LRSR-a te praćenje preporuka i pomoći u širenju rezultata evaluacije.

Kroz ovu *mid-term* evaluaciju procijenila se provedba LRSR analizom pokazatelja izlaza, rezultata i učinka iz Priloga 4. LRSR, a uzimajući u obzir relevantna evaluacijska pitanja. Nadalje, ocjenjivali su se direktni i indirektni učinci projekata, doprinosa LRSR OPPiR i ciljevima Zajedničke ribarstvene politike (dalje u tekstu: ZRP), doprinos LRSR CLLD specifičnim ciljevima te utjecaj LRSR na horizontalne ciljeve kao što su zaštita okoliša, ravnopravnost spolova, zabrani diskriminacije i smanjenja depopulacije otočnog stanovništva.

LAGUR „Lostura“ je u dosadašnjem radu vodio brigu o redovnom prikupljanju podataka o svojim aktivnostima te o projekatima putem evidencijske liste prijava projekata zaprimljenih na LAGUR natječaje. Predmetna evidencijska lista predstavljala je vrlo koristan alat za potrebne analize unutar ove evaluacije.

Kao izvor informacija i podataka za potrebe evaluacije korišteni su: LRSR, evidencijska lista kao baza podataka, godišnja izvješća o radu, interni dokumenti, godišnje izvješće o provedbi LRSR, ispunjeni upitnici korisnika i članova LAG-a.

Cilj ove *mid-term* evaluacije je izrada preporuka za drugi, završni dio ovog programskog razdoblja, ali i preporuka za pripremu nove LRSR za programsko razdoblje 2021.-2027.

Rezultati i preporuke evaluacije trebaju koristiti LAGUR-u „Lostura“ za bolje upravljanje provedbom LRSR, kvalitetnije donošenje odluka te poboljšanje učinkovitosti i korisnosti.

2. POZADINA

2.1. OPERATIVNI PROGRAM POMORSTVA I RIBARSTVA RH 2014.-2020.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo (EFPR) je finansijski instrument Europske unije namijenjen sektoru pomorstva i ribarstva za sedmogodišnje programsko razdoblje od 2014.-2020. s provedbenim razdobljem do kraja 2023. EFPR je usmjeren prema dugoročnim ciljevima strategije Europa 2020 za pametan, održiv i uključiv rast tijekom razdoblja 2014.-2020., a doprinosi promicanju konkurentnog, okolišno i gospodarski održivog i društveno odgovornog ribarstva i akvakulture, potiče provedbu Zajedničke ribarstvene politike (ZRP), promiče uravnotežen i uključiv teritorijalni razvoj ribarstvenih područja i područja u akvakulturi te potiče razvoj i provedbu Integrirane pomorske politike (IPP) na način koji nadopunjuje kohezijsku politiku i Zajedničku ribarstvenu politiku. Navedeno se provodi kroz šest prioriteta Europske unije za održivi razvoj ribarstva i akvakulture i povezanih aktivnosti, koji odražavaju relevantne tematske ciljeve tzv. Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI fondovi) i Zajedničkog strateškog okvira.

Jedinstveni dokument koji sadržava odabrane prioritete i ciljeve Republike Hrvatske, a koji se trebaju ostvariti uz pomoć mjera strukturne politike u ribarstvu sufinanciranim sredstvima potpore iz EFPR-a je Operativni program za pomorstvo i ribarstvo Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014.–2020. (OPPiR). Operativni program za pomorstvo i ribarstvo sadrži 32 mjere kroz šest prioriteta.

1. Poticanje okolišno održivog, resursno učinkovitog, inovativnog, konkurentnog i na znanju utemeljenog ribarstva.
2. Poticanje okolišno održive, resursno učinkovite, inovativne, konkurentne i na znanju utemeljene akvakulture.
3. Poticanje provedbe ZRP-a putem prikupljanja i upravljanja podacima u svrhu poboljšanja znanstvenih spoznaja kao i pružanjem potpore za praćenje, kontrolu i provedbu, jačanje institucionalnih kapaciteta i učinkovite javne uprave bez dodatnog administrativnog opterećenja.
4. Povećanje zaposlenosti i teritorijalne kohezije putem sljedećeg posebnog cilja: promicanja gospodarskog rasta, društvene uključenosti, stvaranja radnih mesta i pružanja podrške upošljivosti i mobilnosti radne snage u obalnim i kontinentalnim zajednicama koje ovise o ribolovu i akvakulturi, uključujući diversifikaciju aktivnosti u ribarstvu te prema ostalim sektorima pomorskog gospodarstva.
5. Poticanje stavljanja na tržište i prerade kroz poboljšanje organizacije tržišta za proizvode ribarstva i akvakulture i kroz poticanje ulaganja u sektore prerade i stavljanja na tržište.
6. Poticanje provedbe Integrirane pomorske politike.

Ukupna finansijska sredstva koja su Hrvatskoj na raspolaganju u okviru Operativnog programa iznose 344.148.406 EUR, od čega je 252.634.138 EUR doprinos iz EFPR, a 91.505.268 EUR osigurava RH.

2.2. MJERA III.2./III.3. PROVEDBA LOKALNIH STRATEGIJA RAZVOJA U RIBARSTVU

Namjena Mjere III.2./ III.3. Provedba lokalnih strategija razvoja u ribarstvu je potpora održivom razvoju ribarstvenih i akvakulturnih područja kroz lokalni razvoj pod vodstvom zajednice. Korisnici su lokalna zajednica, lokalne akcijske skupine u ribarstvu (FLAG-ovi).

Provedba odobrenih lokalnih strategija razvoja u ribarstvu provodi se kroz ulaganja i aktivnosti za dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mesta, privlačenje mladih ljudi i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca proizvoda ribarstva i akvakulture, poticanje diversifikacije unutar ili izvan gospodarskog ribolova, cjeloživotnog učenja i stvaranja radnih mesta u ribarstvenim i akvakulturnim područjima, jačanje i iskorištavanje prednosti koje se odnose na okoliš u ribarstvenim i akvakulturnim područjima, uključujući i operacije za ublažavanje učinaka klimatskih promjena, promicanje društvene dobrobiti i kulturne baštine u ribarstvenim i akvakulturnim područjima, uključujući ribarstvenu, akvakulturnu i pomorsku kulturnu baštinu te jačanje uloge ribarstvenih zajednica u lokalnom razvoju i upravljanju lokalnim ribarstvenim resursima i pomorskim aktivnostima. Provedba lokalnih strategija razvoja u ribarstvu uključuje i tekuće troškove i animacija.

Sredstva javne potpore za FLAG-ove u okviru Mjere III.2./III.3. iznose ukupno 26.730.413,00 eura u protuvrijednosti u kunama, od čega:

- 22.720.850,00 eura, u protuvrijednosti u kunama – proračun Europske unije i
- 4.009.563,00 eura u protuvrijednosti u kunama – državni proračun Republike Hrvatske.

Do 08.03.2021. godine iz Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo za Mjeru III.2./III.3. odobreno je 108 projekata od strane Upravljačkog tijela (Odluka o dodjeli sredstava) ukupnog iznosa 36.670.929,02 kn, za koje je isplaćeno 1.038.812,90 kn.

2.3. LOKALNA AKCIJSKA GRUPA U RIBARSTVU „LOSTURA“ I LRSR 2014.-2020.

LAGUR „Lostura“ osnovan je 2014. godine s ciljem promicanja i razvijanja sektora ribarstva te s njim povezane djelatnosti kroz sudjelovanje u projektima vođenim zajednicom. Danas LAGUR „Lostura“ djeluje na području Zadarske županije i pokriva područje grada Biograda na Moru te općina Sv. Filip i Jakov, Pakoštane, Tkon, Pašman. LAGUR ima ukupno 17 članova, od čega 8 članova gospodarskog sektora, 5 članova javnog sektora i 4 članova civilnog sektora. Sjedište LAGUR-a „Lostura“ nalazi se u Biogradu na Moru.

Lokalna akcijska skupina u ribarstvu „Lostura“ započela je s aktivnim djelovanjem u 2016. godini, a aktivniji rad započeo je od potpisivanja Ugovora o dodjeli sredstava za mjeru III.1.. Neposredno nakon potpisivanja ugovora FLAG „Lostura“ organizator je trodnevne manifestacije International fishing expo u sklopu kojeg je održano više različitih aktivnosti poput predstavljanja ribarske opreme, alata, strojeva, ribljih specijaliteta te su održane tri edukativne radionice s glavnim ciljem animiranja lokalnog i šireg stanovništva o sektoru ribarstva i velikom značenju koje ono ima za područje FLAG-a. Sajam je u tri dana posjetilo preko 15.000 ljudi. Na sastancima organiziranim od strane FLAG-a u svrhu izrade LRSR ukupno je sudjelovalo 64 osobe. Na početnim informativnim sastancima sudionici su upoznati s mogućnostima sufinanciranja sektora ribarstva koje se pružaju u narednom razdoblju kroz OP, te je naglašena važnost aktivnog sudjelovanja u izradi LRSR područja FLAG-a. Sastancima su prisustvovali dionici iz javnog, civilnog i gospodarskog sektora te su se konstruktivnom raspravom utvrstile snage, slabosti, prijetnje i prilike područja FLAG-a, definirale su se mјere i prihvatljivi korisnici u narednom razdoblju te su utvrđene potrebe promatranog ribarstvenog područja.

Lokalna razvojna strategija u ribarstvu 2014.-2020. (dalje u tekstu: LRSR) temeljni je razvojno strateški dokument LAGUR-a „Lostura“ putem kojeg raspisuje LAGUR natječaje za mјere navedene u LRSR, a namijenjene nositeljima projekata sa područja LAGUR-a.

Prvotna odobrena verzija LRSR LAGUR-a „Lostura“ iz 2017. godine imala je sedam mјera, no izmjenom LRSR u 2019. godini napravljena je prealokacija raspoloživih sredstava potpore za mјere te je broj mјera smanjen je na pet. Unutar 2018. godine napravljeno je i usklađenje prvotne odobrene verzije LRSR.

Osnovni razlozi usklađenja i izmjena bili su vezani uz akcijski plan provedbe LRSR i procedura vezanih za odabir projekata, kao i uz interes i mogućnosti potencijalnih korisnika mјera na području LAGUR-a „Lostura“.

Izmjene su najvećim dijelom utjecale na izmjenu akcijskog i finansijskog plana, a vodilo se računa da značajno ne utječu na definirane ciljeve i prioritete LRSR te definirane pokazatelje provedbe LRSR, odnosno da mјere za provedbu izravno i/ili neizravno doprinose utvrđenim ciljevima i prioritetima.

Odluka o odobrenju izmjena od strane Upravljačkog tijela donesena je 18.09.2019. godine.

LAGUR „Lostura“ je u razdoblju od 2019.-2020. godine uspješno proveo dva LAGUR natječaja i raspisao još dva natječaja od kojih je obrada pristiglih prijava obavljena u 2021. godini.

3. METODOLOGIJA EVALUACIJE

3.1. OBRAZLOŽENJE KORIŠTENIH METODA EVALUACIJE

Svrha sustava za praćenje i evaluaciju je prezentirati postignuća provedbe LRSR i procijeniti utjecaj, učinkovitost, djelotvornost i relevantnost poduzetih intervencija na području koje pokriva LAGUR „Lostura“.

Prilikom izrade LRSR, u svrhu praćenja provedbe, u Prilogu 4. za svaku pojedinu mjeru LRSR definirani su izlazni pokazatelji (pokazatelji ostvarenja). Očekivani rezultati zadani su na razini prioriteta, a učinci na razini cijele LRSR. Pokazatelji su temeljeni na ciljevima LRSR u skladu s potrebama područja i logikom intervencije LRSR. Dosljednost logike intervencije LRSR, provjerena je tijekom ove evaluacije.

Općenito, pokazatelj je alat kojim se mjeri postizanje cilja, postignuti *output* ili učinak, a informacije koje pruža pokazatelj su podaci koji se koriste za mjerjenje činjenica ili mišljenja.

U odabiru učinkovite evaluacijske metode treba voditi računa hoće li ona omogućiti povezivanje ostvarenja, rezultata i učinaka sa ciljevima LRSR te uspostavljanje dosljedne uzročno-posljedične veze.

Prilikom provedbe ove evaluacije uspoređivale su se i analizirale vrijednosti pokazatelja i rezultata utvrđene u LRSR sa rezultatima dosad provedenih LAGUR natječaja, ali i drugim aktivnostima koje LAGUR provodi na svojem području.

Pojedine metodološke nesukladnosti u praćenju pokazatelja provedbe, uočene prilikom izrade ovog Izješča trebaju se ispraviti u procedurama LAGUR-a te u izmjenama i dopunama LRSR (ukoliko će biti moguće) i o njima svakako treba voditi računa prilikom izrade LRSR za novo programsko razdoblje.

Kvantitativni podaci

Podaci o praćenju (izlazni pokazatelji i pokazatelji rezultata) analizirani su iz podatkovnih elemenata koje je, na razini projekta, LAGUR „Lostura“ prikupljaо u svojoj bazi podataka (Evidencijskoj listi projekata). Prikupljeni podaci odnose se na opće i specifične informacije o nositelju projekta, informacije vezane uz sam projekt te rezultate provedbe koje je sam nositelj projekta naveo u prijavi na LAGUR natječaj. Tako se primjerice novo-otvorena radna mjesta u ovoj evaluaciji u sredini provedbenog razdoblja mogu zabilježiti samo temeljem izjava nositelja projekta, dok će se točan broj stvorenih radnih mjesta moći analizirati u ex-post evaluaciji, odnosno kada svi projekti budu provedeni i podneseni konačni zahtjevi za isplatu.

Svi podaci iz Evidencijske liste prijave projekata predstavljali su početnu točku za evaluacijske aktivnosti radi ocjene provedbe LRSR. Pripremne aktivnosti obuhvaćale su i prikupljanje podataka, odnosno analizu i sintezu postojećih evidencija i izještaja o provedbi LRSR.

Kvalitativni podaci

Osim kvantitativnih podataka, za potrebe evaluacije, dodatne kvalitativne informacije prikupljene su putem dva obrasca upitnika (anketa): za korisnike sredstava i članove LAGUR-a.

Upitnici su bili anonimni, čime se osigurala objektivnost, a provedeni su putem *google obrasca*. Upitnike je ispunilo 9 nositelja projekata (od ukupno 9) i 14 člana LAG-a (od ukupno 17), što je rezultiralo reprezentativnim uzorkom za analiziranje i ocjenjivanje.

Uključivanje korisnika i članova LAGUR-a u postupak evaluacije jača lokalno razvojno partnerstvo i povjerenje unutar LAGUR-a, a postotak odgovora dokazuje da lokalna zajednica želi aktivno sudjelovati u aktivnostima LAGUR-a.

Dodatno, sudjelovanje cijelog lokalnog razvojnog partnerstva u postupcima evaluacije je važno radi stjecanja novih znanja i vještina, ali i praktičnog uvida u sustav praćenja i evaluacije provedbe LRSR.

Tijekom provedbe postupka evaluacije zaposlenici ureda LAGUR-a održavali su sastanke s naglaskom na probleme uočene u provedbi LRSR te prijedlozima za poboljšanje provedbe.

Kvalitativne podatke i participativne metode naročito je važno upotrebljavati u ocjeni rezultata i učinaka LAGUR-ovih aktivnosti animiranja i izgradnje kapaciteta, ali i svaki put kada kvantitativni podaci nisu dostupni ili ih je teško prikupiti.

3.2. IZVORI PODATAKA

Prilikom procesa evaluacije te za izradu Izvještaja o evaluaciji korišteni su sljedeći dokumenti:

- Evidencijska lista prijava projekata
- Godišnje izvješće o radu LAGUR-a_2016.
- Godišnje izvješće o radu LAGUR-a_2017.
- Godišnje izvješće o radu LAGUR-a_2018.
- Godišnje izvješće o radu LAGUR-a_2019.
- Godišnje izvješće o radu LAGUR-a_2020.
- Izvješće o radu LAGUR-a „Lostura“ za razdoblje 01. siječnja do 31. prosinca 2016. godine
- Izvješće o radu LAGUR-a „Lostura“ za razdoblje 01. siječnja do 31. prosinca 2017. godine
- Izvješće o radu LAGUR-a „Lostura“ za razdoblje 01. siječnja do 31. prosinca 2018. godine
- Izvješće o radu LAGUR-a „Lostura“ za razdoblje 01. siječnja do 31. prosinca 2019. godine
- Izvješće o radu LAGUR-a „Lostura“ za razdoblje 01. siječnja do 31. prosinca 2020. godine
- Animacija 2017-2020_popis sudionika
- Poslovni planovi nositelja projekata-M.1.2.
- Ispunjeni upitnici od strane korisnika LAGUR-a
- Ispunjeni upitnici od strane članova LAGUR-a

3.3. OGRANIČENJA METODOLOŠKOG PRISTUPA

Resursi

Za provedbu bilo kakve vrste evaluacije potrebno je osigurati odgovarajuće ljudske i finansijske resurse. Troškovi evaluacije, koja bi se temeljila na većem broju različitih evaluacijskih metoda bili bi dosta veliki, a uključivali bi i značajne ljudske kapacitete te zahtijevali duže vrijeme provedbe evaluacije.

Iako se troškovi evaluacije mogu financirati u okviru finansijske alokacije za tekuće troškove rada LAGUR-a, LAGUR „Lostura“ je utrošio sredstva za tekuće troškove, većinom na plaće zaposlenika ureda i stručno osposobljavanje.

S druge strane, zaposlenici LAGUR-a i ostali članovi LAGUR-a imaju druge redovite obveze i ako se bave aktivnostima evaluacije, ne mogu istovremeno biti angažirani za druge aktivnosti u radu LAGUR-a ili izvršavati svoje profesionalne obveze.

Treći bitan resurs je vrijeme, a tijekom 2020. LAGUR „Lostura“ je imao veliki broj aktivnosti i zadaća po pitanju provedbe projekata i rada ureda, koje je dijelom otežala situacija s COVID 19, dok je početkom 2021. godine LAGUR obrađivao dva LAGUR Natječaja.

Zbog nedostatka vremena nije provedena anketa u širim društvenim skupinama, koja bi omogućila ocjenu aktivnosti LAGUR-a od strane šireg kruga dionika s područja LAGUR-a.

Uzimajući u obzir sva prethodno navedena ograničenja resursa, zaposlenici LAGUR-a su se maksimalno angažirali na provedbi ove evaluacije bazirane na korištenju podataka iz postojećih evidencija LAGUR-a te rezultatima provedenih anketa među korisnicima i članstvom LAGUR-a.

Evaluacija u sredini programskog razdoblja

U LRSR LAGUR-a „Lostura“ predviđeno je da se *mid-term* evaluacija provede nakon najmanje 1 godine provedbe, no nije provedena zbog kašnjenja u provedbi LRSR. S druge strane, svi pokazatelji provedbe LRSR definirani u Prilogu 4. LRSR odnose na ukupnu ocjenu rezultata LRSR, koju i u ovoj fazi tijekom 2021. godine, uvažavajući kašnjenje planirane provedbe LRSR, nije u potpunosti evaluirati.

Naime, LAGUR još uvijek nije proveo sve planirane LAGUR natječaje, a većina odobrenih projekata je u ranoj fazi realizacije. Stoga se u ovoj fazi evaluacije neće moći izmjeriti svi pokazatelji niti konačno odgovoriti na sva evaluacijska pitanja.

Nadalje, očekivane učinke koji su opisni i mjerljivi tek nakon proteka određenog vremena provedbe neće biti moguće vrednovati u okviru ovog Izvješća, nego će se isti vrednovati prilikom pripreme nove analize stanja područja, prilikom izrade LRSR za sljedeće programsko razdoblje te će biti prezentirani u Izvještaju o ex-post evaluaciji.

Ova *mid-term* evaluacija treba pokazati jesu li pojedini pokazatelji definirani na način da omogućavaju jednostavno i svrshishodno praćenje te jesu li podaci iz evidencija i godišnjih izvješća u potpunosti usporedivi s pokazateljima i rezultatima u LRSR i omogućavaju li odgovore na evaluacijska pitanja.

4. ANALIZA PODATAKA

4.1. PROVEDENI NATJEČAJI

1. LAGUR Natječaj – Mjera 3.2. „Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane“

LAGUR „Lostura“ objavio je 08.08.2019. godine prvi LAGUR Natječaj iz Lokalne razvojne strategije u ribarstvu LAGUR-a „Lostura“ 2014.-2020. za provedbu Mjere 3.2. „Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane“.

Ukupni iznos raspoloživih sredstava bio je 121.301,97 EUR, u protuvrijednosti u kunama. Najniži iznos potpore po projektu je bio 1.000,00 EUR, a najviši iznos potpore po projektu 26.955,99 EUR u protuvrijednosti u kunama.

Prijave projekata su se zaprimale od 09.08. do 19.09.2019. godine, pristiglo je ukupno četiri prijave, od kojih su dvije uspješno prošle administrativnu kontrolu, dok su dvije prijave odbijene. Razlog odbijanja jedne prijave je zbog neusklađenosti s uvjetima propisanim Pravilnikom o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu (NN br.27/2019) i Natječajem za provedbu Mjere 3.2. dok je druga prijava odbijena zbog nepotpunosti dokumentacije kako je propisano Natječajem za provedbu mjere 3.2.. Zaključno, Upravni odbor LAGUR-a „Lostura“, donio je dvije Odluke o odabiru projekta, koje je odobrilo i Upravljačko tijelo.

Odobreni projekti su još uvijek u provedbi odnosno nisu poslani Zahtjevi za isplatu te su iz iste jedinice lokalne samouprave, općine Sv. Filip i Jakov. Prema organizacijskom obliku, su jedinica lokalne samouprave i turistička zajednica.

Odobreni projekti doprinose povećanoj turističkoj ponudi, smanjenju sezonalnosti, promociji kulturne, ribarstvene, akvakulturne i pomorske baštine, očuvanju lokalne tradicijske baštine te stvaranju prepoznatljivosti područja, a doprinose cilju 2. „Održivi razvoj obalnih zajednica uz valorizaciju i očuvanje lokalne baštine“ i Prioritetu 3. „Razvoj sociokulturalnog sadržaja povezanih sa lokalnom baštinom“ iz LRSR.

2. LAGUR Natječaj – Mjera 1.2. „Poticanje potrošnje ribe u vrtićima“

19. prosinca 2019. godine raspisan je LAGUR Natječaj za Mjeru 1.2. „Poticanje potrošnje ribe u vrtićima“.

Ukupni iznos raspoloživih sredstava iznosio je 87.606,98 EUR u protuvrijednosti u kunama. Najniži iznos potpore po projektu iznosio je 1.347,80 EUR dok je najviši iznos potpore po projektu bio 29.202,33 EUR u protuvrijednosti u kunama.

Na navedeni natječaj prijave su se zaprimale od 13.01.2020. do 13.02. 2020. godine, pristiglo je ukupno 3 prijave, a nakon provedene administrativne kontrole Upravni odbor je na svojoj 17. redovnoj sjednici donio tri Odluke o odabiru projekta ukupne vrijednosti dodijeljene potpore od 559.940,76 kn.

Tijekom 2020. godine sva tri prijavljena projekta zaprimilo je pozitivne Odluke o dodjeli sredstava od strane Upravljačkog tijela. Ukupna vrijednost odobrenе potpore iznosi 559.940,76 kn.

Svi nositelji projekata su javne ustanove koje obavljaju djelatnost predškolskog odgoja (dječji vrtići). Odobreni projekti se odnose na izradu kuharice sa proizvodima ribarstva prilagođenim za prehranu djece vrtićke dobi (uključujući edukacije kuhara u odgojnim institucijama) te opremanje sa skladišnom opremom i opremom za pripremu obroka za pripremu proizvoda ribarstva. Sva tri projekta su uvela nove menije te povećali potrošnju proizvoda ribarstva i akvakulture. Odobreni projekti doprinose stvaranju zdravih navika u prehrani od najranije dobi, povećanju potrošnje proizvoda ribarstva i akvakulture a time i povećanim prihodima sektoru ribarstva.

4.2. UGOVORENI PROJEKTI I ISPLAĆENI PROJEKTI

U prethodnim poglavljima prezentirani su rezultati provedena dva natječaja.

LAGUR „Lostura“ je u razdoblju od dvije godine odabrao 5 projekta u vrijednosti od 733.134,22 kn, za koje je potpora u iznosila 689.647,01 kn, što je ujedno i rezultat provedena dva LAGUR natječaja s obzirom da niti jedna prijava nije odbijena od strane Upravljačkog tijela.

Od dva odobrena projekta iz 1. LAGUR natječaja M.3.2., jedan je završen i podnesen je Zahtjev za isplatu u 2021. godini te se nalazi na obradi Upravljačkog tijela. Unutar 2. LAGUR natječaja M.1.2. podnesen je jedan Zahtjev za isplatu u 2021. godini, koji se također nalazi u obradi Upravljačkog tijela a do kraja godine očekuju se i svi ostali Zahtjevi za isplatu te isplata istih.

5. POKAZATELJI PROVEDBE LRSR

5.1. RAZDOBLJE PROVEDBE

LAGUR „Lostura“ je 06. lipnja 2017. godine temeljem Odluke o odobrenju LRSR dodijeljeno ukupno javne potpore u iznosu od 15.699.662,00 kn od čega za provedbu operacija u okviru prihvatljivih mjera 11.774.746,50 kn.

Navedenom Odlukom stvoren je temelj za raspisivanje „LAGUR natječaja“ za mjere iz odobrene LRSR, namijenjene nositeljima projekta sa područja LAGUR-a.

Iako je stvoren temelj za raspisivanje, LAGUR natječaji su se raspisali tek u 2019. godini. Razlog kašnjenja bio je nespremnost LAGUR-a i Upravljačkog tijela zbog potrebe izmjena pravilnika i izrade smjernica za provedbu LRSR. Nakon brojnih komunikacija i savjetovanja između LAGUR-a i Upravljačkog tijela u 2019. godini došlo je do izmjene „Pravilnika o uvjetima, kriterijima, načinu odabira, financiranja i provedbe lokalnih razvojnih strategija u ribarstvu“ te su usvojene „Smjernice za provedbu LRSR“ nakon kojih je krenulo raspisivanje prvih LAGUR natječaja.

LAGUR „Lostura“ 08.08.2019. godine objavio prvi LAGUR Natječaj za provedbu Mjere 3.2. „Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane“. Stoga se, 2019. godina smatra prvom godinom provedbe LRSR u kontekstu provođenja mjera LRSR.

U razdoblju manjem od dvije godine (2019.-2020.), LAGUR „Lostura“ proveo je dva LAGUR natječaja za dvije mjere iz LRSR. Na provedenim natječajima zaprimljeno je 7 prijava projekata, a ugovoreno je 5 projekata ukupne vrijednosti potpore od 689.647,01 kn.

U nastavku je prikaz dosad ostvarenih pokazatelja po mjerama.

5.2. ANALIZA IZLAZNIH POKAZATELJA

Mjera 1.1. „Skraćivanje lanaca opskrbe“

Cilj ove mjere je povećanje prihoda djelatnicima u sektoru ribarstva kroz osposobljavanje postojećih i razvoj novih kanala prodaje kako bi se što više prilagodili potrebama tržišta za lokalnom proizvodima ribarstva sa svog područja. Na takav način će se povećati interes i dostupnost za lokalnom ribom te stvoriti novi/inovativni oblici prodaje proizvoda ribarstva i omogućiti otvaranje novih radnih mesta. Korisnici su JLS, komunalno poduzeće, ustanove u javnom vlasništvu, zadruge, udruge, fizičke i pravne osobe u rangu mikro i malih poduzeća, a prednost u odabiru imaju podnositelji koji imaju sjedište/prebivalište na otocima, projekti koji rezultiraju zapošljavanjem mlađih osoba do 29 godina i/ili žena starijih od 45 godina, povećanju broja radnih mesta, koji u svojim aktivnostima koriste OIE te koji imaju manji broj zaposleni.

Mjera doprinosi cilju 1. „Povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture“ te prioritetu 1. „Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca“.

MJERA LRSR	IZLAZNI POKAZATELJI	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
M.1.1.	Broj isplaćenih projekata	12	0

	Broj stvorenih radnih mesta	7	0
	Broj zadržanih radnih mesta	5	0
	Broj izgrađenih ili rekonstruiranih ili adaptiranih ili opremljenih ili nabavljenih objekata u svrhu maloprodaje proizvoda ribarstva i akvakulture	12	0

Za predmetnu mjeru LAGUR „Lostura“ je proveo jedan LAGUR Natječaj na kojem je zaprimljeno tri projekta.

S obzirom da je LAGUR natječaj za predmetnu mjeru bio u tijeku obrade koja je završena u 2021. godini, izlazni pokazatelji nisu ostvareni. Izlazni pokazatelji će biti ostvareni te će se moći provjeriti po provedbi projekata, prilikom ex-post evaluacije LRSR.

Mjera 1.2. „Poticanje potrošnje ribe u vrtićima“

Kroz ovu mjeru će se povećati broj ribljih obroka u vrtićima čime će se već kod male djece poticati razvoj svijesti o pravilnoj prehrani te nutritivnim vrijednostima hrane s čime će se dugoročno utjecati na dječje zdravlje i stvaranje zdravih navika. Korisnici su jedinice lokalne samouprave te dječji vrtići, a prednost u odabiru imaju podnositelji koji imaju sjedište/prebivalište na otocima, projekti koji rezultiraju zapošljavanjem mlađih osoba do 29 godina i/ili žena starijih od 45 godina, povećanju broja radnih mesta te koji u svojim aktivnostima koriste OIE.

Mjera 1.2. doprinosi ostvarivanju Prioriteta 1. „*Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca*“ odnosno cilju 1. „*Povećanje prihoda od održivog ribolova i akvakulture*“.

MJERA LRSR	IZLAZNI POKAZATELJI	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
M.1.2.	Broj isplaćenih projekata	5	0
	Broj novih menija	5	0
	Količina nabavljenih proizvoda ribarstva i akvakulture	Povećanje min. 30 %	0

Za predmetnu mjeru LAGUR „Lostura“ je proveo jedan LAGUR Natječaj na kojem je zaprimljeno tri projekta, pa se utvrđuje ostvarenje prvog izlaznog pokazatelja.

Odabrano je tri projekta, ukupnog iznosa potpore 559.940,76 kn.

Sva tri projekta su još uvijek u provedbi. Pod realnom pretpostavkom da svi budu provedeni i na kraju isplaćeni, planirani pokazatelj broja isplaćenih projekata bit će 3.

Projekti bi prema izjavama nositelja projekata, trebali generirati sa 3 nova menija te povećanjem na 8 mjesecnih obroka od proizvoda ribarstva što iznosi povećanje od 50%.

Mjera 2.1. „Razvoj ribolovnog turizma“

Ovom mjerom LAGUR želi poticati razvoj ribolovnog turizma te omogućiti dodatni izvor prihoda uz pomoć diversifikacije unutar gospodarskog ribolova. Mjera doprinosi prioritetu 2

„Diversifikacija unutar gospodarskog ribolova i stvaranje radnih mesta kroz povezivanje sa ostalim gospodarskim sektorima“. Prednost u odabiru imaju plovila koja imaju raniju godinu izgradnje, podnositelji koji imaju sjedište/prebivalište na otocima, koji rezultiraju zapošljavanjem mlađih osoba do 29 godina i/ili žena starijih od 45 godina, povećanju broja radnih mesta, imaju manji broj zaposlenih te koji u svojim aktivnostima koriste OIE.

MJERA LRSR	IZLAZNI (OUTPUT)	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
M.2.1.	Broj isplaćenih projekata	3	0
	Broj stvorenih radnih mesta	3	0
	Broj zadržanih radnih mesta	Min. 4	0
	Broj ribarskih plovila uključenih u ribolovni turizam	3	0

Izlazni pokazatelji nisu ostvareni s obzirom da natječaj za predmetnu mjeru nije objavljen zbog nedostatka interesa potencijalnih prijavitelja. LAGUR je zatražio iskaz interesa te ponudio sastanak s zainteresiranim potencijalnim korisnicima na temu „Mogućnosti financiranja projekata putem FLAG natječaja – Mjera 2.1. “Razvoj ribolovnog turizma”“ na koji se nitko nije odazvao. Pretpostavka je da nositelji trenutno nisu zainteresirani za ovu mjeru zbog situacije uzrokovane pandemijom COVID-19 virusa. LAGUR Lostura će u 2021. godini nastojati animirati potencijalne nositelje projekata te ukoliko bude interesa raspisati će LAGUR natječaj za ovu mjeru.

Mjera 3.1. „Stvaranje turističkih sadržaja povezanih sa ribarstvom“

Cilj mjeru je iskoristiti potencijal konstantnog povećanja dolaska gostiju i njihovog interesa za kulturnom i prirodnom baštinom te doprinijeti razvoju novih turističkih sadržaja i podizanju svijesti o lokalnom području kroz promicanje kulturne i prirodne baštine. Mjera doprinosi prioritetu 3 „Razvoj sociokulturnog sadržaja povezanog s lokalnom baštinom“. Prednost u odabiru se daje podnositeljima koji imaju sjedište/prebivalište na otocima, rezultiraju zapošljavanjem mlađih osoba od 29 godina i/ili žena starijih od 45 godina, rezultiraju povećanju broja radnih mesta, imaju manji broj zaposlenih, manju udaljenost do mora te koji u svojim aktivnostima koriste OIE.

MJERA LRSR	IZLAZNI (OUTPUT)	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
M.3.1.	Broj isplaćenih projekata	3	0
	Broj stvorenih radnih mesta	3	0
	Broj novih turističkih sadržaja	3	0

Za predmetnu mjeru LAGUR „Lostura“ je proveo jedan LAGUR Natječaj na kojem je zaprimljeno tri projekta.

S obzirom da je LAGUR natječaj za predmetnu mjeru bio u tijeku obrade koja je završena u 2021. godini, izlazni pokazatelji nisu ostvareni. Izlazni pokazatelji će biti ostvareni te će se moći provjeriti po provedbi projekata, prilikom ex-post evaluacije LRSR.

Mjera 3.2. „Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane“

Cilj mjere je doprinos razvoju i prepoznavanju lokalne baštine na širem ribarstvenom području, osiguravanju planiranog pristupa u organizaciji i doprinos decentralizaciji manifestacija unutar područja kroz promociju tradicije u obalnim naseljima. Mjera doprinosi prioritetu 3 „Razvoj sociokulturalnog sadržaja povezanog s lokalnom baštinom“. Prednost u odabiru daje se podnositeljima koji imaju sjedište/prebivalište na otocima, manifestacijama koje promoviraju zaštitu okoliša, imaju edukativan sadržaj pripreme proizvoda ribarstva te se provode u lukama ili uz more.

MJERA LRSR	IZLAZNI (OUTPUT)	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
M.3.2.	Broj isplaćenih projekata	6	0
	Broj održanih manifestacija	6	2

Za predmetnu mjeru LAGUR „Lostura“ je proveo jedan LAGUR Natječaj na kojem je zaprimljeno tri projekta, pa se utvrđuje ostvarenje prvog izlaznog pokazatelja.

Odabrano je dva projekta, ukupnog iznosa potpore 129.706,25 kn.

Oba projekta su provedena ali ne i isplaćena. Pod realnom pretpostavkom da svi budu na kraju isplaćeni, pokazatelj broja isplaćenih projekata bit će 2.

5.3. ANALIZA POKAZATELJA REZULTATA

Pokazatelji rezultata mjere izravne i trenutačne učinke mjera LRSR. Pokazatelji rezultata određeni su na razini prioriteta LRSR.

Prioritet 1 „Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca“

Ribarstvo je oduvijek imalo značajnu ulogu na području LAGUR-a, stoga se provedbom LRSR željelo zainteresirati stanovništvo, povećati dostupnost i potrošnju proizvoda ribarstva, stvoriti nova radna mjesta, obogatiti turističku ponudu i stvoriti pozitivne ekonomske učinke. Ribarstveni razvoj se treba graditi kroz osposobljavanje novih i postojećih kanala prodaje proizvoda ribarstva, ulaganjem u edukaciju o pravilnoj prehrani kod djece najmlađe dobi te povezivanjem sa ostalim gospodarskim sektorima. Potiče se uvođenje inovativnih i tehnološki naprednih proizvodnih procesa koji omogućuju stvaranje proizvoda s većom dodanom vrijednošću te lakše pronalaze put do sve zahtjevnijih kupaca na tržištu.

PRIORITET	REZULTATI (TARGET)	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
P1 „Dodavanje vrijednosti, stvaranje radnih mjesta i promicanje inovacija u svim fazama opskrbnog lanca“	Stvorena radna mjesta s obzirom na broj projekata (%)	50%	0%
	Zadržana radna mjesta s obzirom na broj projekata (%)	45%	0%
	Udio financiranih projekata koji se odnosi na dodanu vrijednost s obzirom na broj projekata (%)	60%	17,65%
	Udio financiranih projekata koji se odnose na diversifikaciju s obzirom na broj projekata (%)	15%	0%

Na LAGUR Natječaju za Mjeru 1.2. potporu je dobilo 3 dječja vrtića što iznosi 17,65% financiranih projekata koji se odnose na dodanu vrijednost s obzirom na planirani broj projekata unutar prioriteta 1.

Po provedbi LAGUR Natječaja za Mjeru 1.1., očekuje se ostvarenje boljih pokazatelja.

Nositelji projekata nisu zatražili stvaranje ni očuvanje radnih mjesta te zaključujemo da će bolji rezultat biti ostvaren po provedbi LAGUR Natječaja za Mjeru 1.1..

Bitno je napomenuti, kako će se pokazatelji rezultata stvaranja i očuvanja radnih mjesta moći se sa sigurnošću potvrditi prilikom ex-post evaluacije, a po provedbi svih projekata.

Prioritet 3 „Razvoj sociokulturalnog sadržaja povezanog s lokalnom baštinom“

Rezultati ulaganja kroz mjere unutar ovoga prioriteta odnosu se na razvoj novih turističkih sadržaja, kao što su ribarski muzeji (Mjera 3.1. Stvaranje turističkih sadržaja povezanih sa ribarstvom), kako bi se naglasila specifičnost ovog ribarstvenog područja. Planiranom organizacijom kulturno edukativnih manifestacija (Mjera 3.2. Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane), iskoristit će se postojeći interes gostiju, što će

doprinijeti očuvanju lokalne tradicijske baštine, održivom razvoju obalnih zajednica i riješiti problem centralizacije kulturnih manifestacija u većim gradovima.

Ulaganjima unutar ovoga prioriteta se rješavaju problemi oko nedovoljne turističke ponude ribarstvenog područja, potiče se smanjenje sezonalnosti i stvara prepoznatljivost područja uz pomoć promocije ribarstvene i pomorske baštine. Indirektno se stvaraju uvjeti za povećanje zaposlenosti te se doprinosi smanjenju depopulacije otočnog stanovništva, davanjem prednosti ulaganjima na lokacijama koje se nalaze na otocima.

PRIORITET	REZULTATI (TARGET)	Ciljana vrijednost	Ostvarena vrijednost 2020
P3 „Razvoj sociokulturnog sadržaja povezanog s lokalnom baštinom“	Stvorena radna mjesta s obzirom na broj projekata (%)	33%	0%
	Stvoreni novi turistički sadržaj s obzirom na broj projekata (%)	58%	0%
	Udio financiranih projekata za olakšano održavanje ribarskih manifestacija s obzirom na broj projekata (%)	67%	33,33%

Za Mjeru 3.1. iz Prioriteta 3. LAGUR „Lostura“ je proveo jedan natječaj čija je obrada provedena u 2021. godini zbog čega nije moguće provjeriti ostvarene vrijednosti u 2020. godini za prva dva pokazatelja. Sukladno navedenom, možemo utvrditi da prvi i drugi pokazatelj rezultata zasad nije ostvaren, no pretpostavka je da će biti završetkom provedbe LAGUR natječaja za Mjeru 3.1..

Na LAGUR Natječaju za Mjeru 3.2. odabrana su dva projekata stoga udio financiranih projekata za olakšano održavanje ribarskih manifestacija s obzirom na broj projekata iznosi 33,33%. Sukladno tome, možemo utvrditi da je posljednji pokazatelj rezultata djelomično ostvaren, a moći se sa sigurnošću potvrditi prilikom ex-post evaluacije, a po provedbi svih projekata.

5.4. ANALIZA POKAZATELJA UČINAKA

Pokazatelji učinka povezani su sa širim ciljevima LRSR, pa su tako definirani kao npr. povećana potrošnja proizvoda ribarstva i akvakulture, stvorene zdrave navike u prehrani od najranije dobi, promovirana kulturna, ribarstvena, akvakultura i pomorska baština i sl. Pojedini pokazatelji učinaka su brojčano mjerljivi, dok će se drugi vrednovati kvalitativnim metodama, no svi će se moći vrednovati tek prilikom izrade nove analize stanja područja, odnosno ex-post evaluacije. Stoga se u ovom poglavlju analiziraju samo pokazatelji koji su ostvareni kroz provedene LAGUR natječaje do kraja 2020. godine.

UČINCI NA NIVOU LRSR
Povećan broj radnih mjesta
Zadržana postojeća radna mjesta
Povećana potrošnja proizvoda ribarstva i akvakulture
Povećani prihodi u sektoru ribarstva

Stvoreni novi i poboljšani postojeći kanali prodaje
Stvoreni novi/autohtonji/lokalni proizvodi ribarstva i akvakulture
Stvorene zdrave navike u prehrani od najranije dobi
Povećana turistička ponuda
Smanjena sezonalnost
Promovirana kulturna, ribarstvena, akvakulturna i pomorska baština
Uređen okoliš
Decentralizirane manifestacije
Olakšano bavljenje ribolovnim turizmom
Olakšano održavanje ribarskih manifestacija

Do kraja 2020. godine obrađena su dva LAGUR natječaja, M.3.2. i M.1.2.. Sukladno tome ,kroz provedbu sveukupno pet odobrenih projekata očekuje se promovirana kulturna, ribarstvena, akvakulturna i pomorska baština, povećana turistička ponuda, olakšano održavanje ribarskih manifestacija te decentralizirane manifestacije.

Implementacijom projekata povećati će se broj ribljih obroka u vrtićima čime će se od najranije dobi kod djece poticati svijest o pravilnoj prehrani te nutritivnoj vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture što dugoročno utječe na zdravlje i stvaranje pravilnih navika. Podjelom kuharica sa zanimljivim i jednostavnim receptima, lako pripremljenim u kućanstvima koji će se podijeliti roditeljima svih polaznika vrtića, povećati će se i njihova svijest o pravilnoj prehrani što će poslijedično dovesti do povećanja potrošnje proizvoda ribarstva i akvakulture a samim time i povećanje prihoda u sektoru ribarstva.

5.5. DOPRINOS HORIZONTALNIM CILJEVIMA

Osim dugoročnih strateških ciljeva, LAGUR ima dugoročne horizontalne ciljeve, koji se moraju promicati kroz provedbu u svim projektima implementacije LRSR. Horizontalni ciljevi uključuju: okoliš, zapošljavanje, ravnopravnost spolova, zabranu diskriminacije te smanjenje depopulacije otočnog stanovništva. Doprinos rješavanju horizontalnih pitanja se postigao prilikom definiranja procesa odabira projekata/operacija te kreiranja samih mjer.

Zaštita okoliša

Doprinos horizontalnom pitanju zaštite okoliša postiglo se udovoljavanjem uvjeta da ulaganje nema negativan utjecaj na okoliš i dodjeljivanjem većeg broja bodova u svim mjerama za projekte koje uključuju korištenje energije iz obnovljivih izvora energije, osim u Mjeri 3.2. u kojoj se veći broj bodova dodjeljivao za manifestacije koje se tematski odnose na zaštitu okoliša.

Zapošljavanje

Provedbom projekata u svim mjerama Cilja 1. i Cilja 2. planirano je stvoriti ukupno 13 novih radnih mjesta i zadržati 11 postojećih. Projekti mogu udovoljavati kriteriju prihvatljivosti koji se odnosi na povećanje broja radnih mjera ili zadržavanjem postojećih („Ulaganje temeljem

prihvatljivih aktivnosti rezultira povećanju broja radnih mesta i/ili zadržavanju postojećih“). Osim uđovoljavanja ovom kriteriju, veći broj bodova se dodjeljivao projektu koji rezultira povećanju broja radnih mesta.

Svih 5 projekata iz Mjere 3.2. i 1.2. koji su odobreni do kraja 2020. godine indirektno će rezultirati zadržavanjem postojećih radnih mesta.

Depopulacija otočnog stanovništva

Ovo horizontalno pitanje je razmatrano u svim mjerama i dodjeljivanjem većeg broja bodova za ulaganja koji provodi korisnik koji ima sjedište ili prebivalište na otocima.

Od ukupno 5 projekata odobrenih do kraja 2020. godine, 20% projekata odnosi se na ulaganje koje provodi korisnik koji ima sjedište ili prebivalište na otocima.

Ravnopravnost spolova i zabrana diskriminacije

U samom opisu postupka odabira projekta na razini LAGUR-a i prilikom izrade procedura, LAGUR je pisanim putem osigurao ravnopravnost spolova i zabranu diskriminacije po socijalnim, rasnim, etičnim, vjerskim, individualnim, spolnim, jezičnim ili drugim osobinama. Prilikom programiranja mjera uzete su u obzir i ranjive skupine identificirane u analizi stanja područja (zaposlene žene starije od 45 godina i osobe mlađe od 29 godina) te se projektima koji rezultiraju zapošljavanjem ranjivim skupinama dodjeljivao veći broj bodova.

S obzirom da je LAGUR do kraja 2020. godine odobrio samo dva natječaja iz dvije mjere a natječaj za ostale mjere unutar LRSR je bio u tijeku obrade koja je završena u 2021. godini, doprinosi horizontalnim ciljevima će se moći provjeriti po provedbi projekata, prilikom ex-post evaluacije LRSR.

6. ODGOVORI NA EVALUACIJSKA PITANJA

Evaluacijska pitanja važan su element zajedničkog sustava za praćenje i evaluaciju ribarstvenog razvoja te pomažu u pokazivanju napretka i postignuća te utjecaja, učinkovitosti, djelotvornosti i relevantnosti politike ribarstvenog razvoja.

Evaluacija/samoocjenjivanje strategije LRSR provodi se s pomoću evaluacijskih pitanja i pokazatelja. Te evaluacijske elemente u pravilu razvijaju LAGUR-i. Evaluacijskim pitanjima ispituje se u kojoj mjeri su postignuti ciljevi strategije. Pokazateljima se prikupljanju dokazi radi odgovaranja na evaluacijska pitanja.

Evaluacijski elementi trebaju biti dosljedni s ciljevima i očekivanim učincima utvrđenima u logici intervencije LRSR. Prije početka evaluacije provjerena je dosljednost logike intervencije LRSR te je utvrđeno da su ciljevi LRSR obuhvaćeni horizontalnim i posebnim evaluacijskim pitanjima. Evaluacijska pitanja, koja se odnose na ciljeve definirane u LRSR, se vežu na izlazne pokazatelje i pokazatelje rezultata propisane u Prilogu 4. LRSR.

6.1. EVALUACIJSKA PITANJA VEZANA UZ CILJEVE LRSR I OČEKIVANE UČINKE

Evaluacijsko pitanje 1.: „U kojoj mjeri je LRSR uspjela osigurati održivi razvoj strateških gospodarskih grana LAGUR područja?“

Na temelju analize ostvarenja pokazatelja provedbe LRSR u poglavљу 5. ovog Izvještaja, uzimajući u obzir ograničenja *mid-term* evalucije u smislu vremenskog razdoblja kada se provodi, možemo zaključiti da je LRSR uspjela osigurati održivi razvoj ribarstvenog sektora kao strateške gospodarske grane LAGUR područja. Što se tiče turizma, kao druge strateške gospodarske grane LAGUR područja, provedba LRSR je imala direktnog utjecaja na poboljšanje konkurentnosti poglavito preko provedbe M.3.2. „Ribarske manifestacije i aktivno sudjelovanje turista u pripremi hrane“.

Temeljna procjena o utjecaju mjera LRSR na poboljšanje konkurenčnosti ribarstvenog sektora, moći će se napraviti u ex-post evaluaciji, nakon provedbe LAGUR Natječaja za sve ostale mjeru i proteka dovoljno vremena od završetka ulaganja kako bi se promjene u poslovanju mogle realno utvrditi i jasno povezati sa utjecajem potpore iz LRSR.

Dosadašnji pokazatelji ostvarenja i rezultata pružaju temelje za optimizam, jer se razvila svijest o pravilnoj prehrani te nutritivnoj vrijednosti proizvoda ribarstva i akvakulture što će dugoročno utjecati na zdravlje i stvaranje pravilnih navika prehrane posebno kod djece najmlađe dobi.

Analiza strukture ulaganja u prijavljenim projektima ukazuje na povećanje udjela ulaganja u modernizaciju poslovanja kroz ulaganje u dugotrajnu imovinu, što ima dugoročne pozitivne učinke za poslovanje.

Članovi LAGUR-a su putem anketnog upitnika ocijenili u kojoj mjeri su natječaji LAGUR-a „Lostura“ doprinijeli razvoju ribarstva prosječnom ocjenom 4,2.

Odgovor na evaluacijsko pitanje:

Iz svega prethodno navedenog možemo ocijeniti da je LRSR uspjela osigurati održivi razvoj ribarstvenog sektora kao strateške gospodarske grane LAGUR područja, uz napomenu kako se 77,8% korisnika ne bi odlučilo na provedbu projekta bez dobivenih sredstava potpore.

Evaluacijsko pitanje 2.: „U kojoj mjeri je LRSR uspjela poboljšati kvalitetu života i stvoriti radna mjesta?“

Iako je u tijeku provedba dva LAGUR natječaja za Mjeru 1.1. i 3.1. LRSR, temeljem dosadašnjih pokazatelja ostvarenja i rezultata u ovoj fazi možemo ocijeniti da je LRSR uspjela poboljšati kvalitetu života.

Dosad je odobreno pet projekata, u tri od ukupno 5 jedinica lokalne samouprave. Iako nisu provedene sve mjere može se zaključiti da će se poboljšati usluge i lokalna infrastruktura na području LAGUR-a. Također provedbom M.1.1., povećan je pristup lokalnoj infrastrukturi i uslugama na području LAGUR-a, što direktno poboljšava kvalitetu života.

Kao što je već prethodno istaknuto, doprinos provedbe LRSR na stvaranje novih radnih mjesta, u ovoj trenutku nije moguće jasno utvrditi, s obzirom na nedovoljan protok vremena od završetka ulaganja, koja bi trebala izravno doprinijeti stvaranju novih radnih mjesta. Predmetna analiza napravit će se tijekom ex-post evaluacije LRSR.

Članovi LAGUR-a su, putem anketnog upitnika, ocijenili su u kojoj mjeri su natječaji LAGUR-a „Lostura“ doprinijeli razvoju opće društvene infrastrukture u svrhu podizanja kvalitete života stanovnika s područja LAGUR-a prosječnom ocjenom 4,4.

Odgovor na evaluacijsko pitanje:

Premda je broj projekata i iznos dodijeljene potpore zanemariv da bi se mogao utvrditi utjecaj LRSR na poboljšanje kvalitete života, i mali pozitivni pomaci mogu biti značajni za područje. Stoga možemo zaključiti, u ovoj fazi evaluacije, kako je provedba LRSR uspjela poboljšati kvalitetu života.

Evaluacijsko pitanje 3.: „U kojoj mjeri je LRSR uspjela osigurati održivo upravljanje ribarstvenim razvojem kroz CLLD pristup?“

Prema analizi ostvarenja pokazatelja provedbe LRSR u poglavljiju 5. ovog Izvještaja, možemo zaključiti da je LRSR uspjela osigurati održivi razvoj ruralnog područja kroz CLLD.

Od svog osnivanja LAGUR „Lostura“ je ulagao u svoje zaposlenike (ali i u članove LAGUR-a), naročito po pitanju osposobljavanja i usavršavanja, pa je tako u razdoblju 2017.-2020. sudjelovao na 75 radionica i edukacija s ciljem usavršavanja i obrazovanja, od čega je četiri organizirao sam LAGUR.

Svoje znanje i iskustvo, zaposlenici LAGUR-a su prenosili na sve zainteresirane subjekte, provodeći aktivnosti animiranja, informiranja i promidžbe i tako osnaživali kapacitet lokalnih subjekata za korištenje sredstava potpore. Organizirano je 15 radionica informiranja i promidžbe na kojima je bio prisutno ukupno 150 sudionika. Osim radionica, stručna služba LAGUR-a bila je svakodnevno na raspolaganju svim zainteresiranim te je provedeno ukupno 174 individualnih savjetovanja.

Navedeno je rezultiralo s prijavljenih ukupno 13 projekata na LAGUR natječajima, a animacijske aktivnosti su provodili zaposlenici LAGUR-a (pa nije bilo potrebe za angažmanom vanjskih stručnjaka), a održavali su se u prostorima JLS-ova i ureda LAGUR-a te prilikom održavanja manifestacija i sajmova.

Informativne, animacijske i savjetodavne aktivnosti LAGUR-a „Lostura“ bile su uspješne, što potvrđuju i sami korisnici u provedenoj anketi. 88,9% korisnika saznao je za LAGUR „Lostura“ putem preporuke i osobnog kontakta, a 11,1% putem interneta, službenih stranica i sl.

Svi korisnici izjavili su kako su vrlo lako došli do informacija o otvorenim LAGUR natječajima, a 88,9 % korisnika prisustvovalo je animacijskim radionicama ili kontaktiralo ured LAGUR-a za potrebne informacije. Koliko su im prikupljena saznanja bila korisna, ocijenili su prosječnom ocjenom 4,8.

Korisnici su ocijenili utjecaj LAGUR-a „Lostura“ na ribarstveni razvoj područja visokom prosječnom ocjenom od 4,8.

Neki od prijedloga za poboljšanje djelovanja LAGUR-a „Lostura“ od strane korisnika bili su sljedeći:

- „Nemamo“
- „Lokalna akcijska grupa u ribarstvu (FLAG) „Lostura“ radi odlično svoj posao odnosno u lokalnoj zajednici su prepoznati kao FLAG koji promiče i razvija sektor ribarstva te s njim povezane djelatnosti“
- „Raspisivanje više natječaja“

78,6% članova LAGUR-a redovito prati rad LAGUR-a, a isti postotak prenosi i informacije o LAGUR natječajima potencijalnim korisnicima.

Zadovoljstvo radom LAGUR-a članovi su ocijenili visokom prosječnom ocjenom od 4,4.

Neki od prijedloga za poboljšanje djelovanja LAGUR-a od strane članova LAGUR-a bili su sljedeći:

- „organizirati radionice ispred svake lokalne samouprave gdje bi se većem broju korisnika predstavio rad FLAG-a o mogućnostima javljanja na natječaj i uzeti kontakte potencijalno zainteresiranih (email adrese) te im poslati obavijest o nadolazećim natječajima“

Bitno je ovdje istaknuti, da najveću korist djelovanja LAGUR-a „Lostura“ na svom području članovi LAGUR-a vide u poticanju razvoja ribarstva, pristupu informacijama i savjetodavnoj pomoći, a neki od odgovora su:

- „Promicanje sektora ribarstva i s njim povezane djelatnosti“
- „Uključivanje neprofesionalnih ribara (sportaša, mali obalni ribari....) u dobivanje sredstava preko natječaja“
- „Pružanje informacija o aktualnim natječajima“
- „Pomoći pri prijavi projekata na natječaje“
- „Razvoj i jačanje lokalne zajednice.“

Odgovor na evaluacijsko pitanje:

Prethodna analiza ostvarenja pokazatelja, ali i percepcija i mišljenje korisnika i članova LAGUR-a pokazuje da je LRSR uspjela dosada u velikoj mjeri osigurati održivo upravljanje ribarstvenim razvojem kroz CLLD pristup. Ojačani su kapaciteti zaposlenika i članova LAGUR-a te lokalnih subjekata za korištenje sredstava potpore što utječe na povećanje socijalnog kapitala kao dodane vrijednosti CLLD-a.

6.2. SPOSOBNOSTI ANIMIRANJA LAGUR-a LOSTURA

Ocjena LAGUR-a „Lostura“ u pogledu animiranja odnosi se na sposobnosti animiranja čiji je cilj podizanje svijesti, povećanje spremnosti, suradnje i sposobnosti umrežavanja lokalnog stanovništva radi stvaranja doprinosu razvoju njihova područja.

Dok se mehanizam provedbe odnosi na pravila, postupke i kontrole, animiranje se odnosi na razvoj kapaciteta na pojedinačnoj, organizacijskoj i društvenoj razini.

Animiranje područja, LAGUR „Lostura“ je provodio putem različitih vrsta inicijativa i aktivnosti, koje su bile povezane s provedbom LRSR s naglaskom na jačanju kapaciteta lokalnih subjekata i njihovoj spremnosti da se suoče s izazovima prijave i provedbe projekata koji se podupiru u okviru LRSR.

Na početku objave LAGUR natječaja za pojedinu mjeru iz LRSR održavane su radionice, a zaposlenici LAGUR-a održavali su i individualne sastanke sa potencijalnim korisnicima.

Dodatno, zaposlenici ureda LAGUR-a konstantno pružaju savjetodavnu pomoć korisnicima sa svog područja prilikom pripreme projekata za prijavu na natječaje iz drugih fondova, ali i natječaje koje objavljuje Zadarska županija. Tako da animacijske aktivnosti LAGUR-a doprinose i korištenju sredstava iz drugih fondova i programa.

LAGUR „Lostura“ aktivno sudjeluje u svim manifestacijama i sajmovima (često kao organizator ili suorganizator) na svom području, koje imaju za cilj promociju malih ribara, ali i drugih proizvođača i subjekata te njihovih proizvoda i usluga, razmjenu iskustava i povezivanje različitih dionika na području LAGUR-a, a sve u svrhu održivog razvoja područja.

Evaluacijsko pitanje 4.: „U kojoj mjeri su aktivnosti animiranja osigurali primjenu metode CLLD na lokalnoj razini?“

Na predmetno evaluacijsko pitanje djelomično je odgovoreno u prethodnom poglavlju, koje se odnosilo na ciljeve LRSR i očekivane učinke, no u ovom poglavlju dodani su pokazatelji ravnomjerne zastupljenost prijavljenih projekata na LAGUR natječaje po JLS i postotaka prolaznosti na LAGUR natječajima, kao dokazi ojačanja kapaciteta korisnika.

Na dva provedena LAGUR natječaja zaprimljeno je ukupno 7 prijava projekata, ravnomjerno raspoređenih na sve jedinice lokalne samouprave u obuhvatu područja LAGUR-a, osim općine Tkon, kako slijedi: Biograd na Moru (1), Sveti Filip i Jakov (3), Pašman (2) i Pakoštane (1).

Od 7 zaprimljenih prijava projekata, LAGUR „Lostura“ je izdao dvije Odluke o odbijanju, zbog nepotpunosti dokumentacije, tako da je 28,5% projekata odbijeno, što pokazuje zadovoljavajuću spremnost i usklađenosti prijavljenih projekata s kriterijima LAGUR natječaja.

Jedan nositelj projekta nije odgovorio na traženi Zahtjev za dopunu/obrazloženje/ispravak, a jedan projekt je odbačen zbog neusklađenosti s uvjetima propisanim Pravilnikom i LAGUR natječajem.

Bitno je napomenuti da je svega 55,6% korisnika koristilo usluge konzultanta.

Odgovor na evaluacijsko pitanje:

Na temelju analize kvantitativnih i kvalitativnih podataka, možemo zaključiti da su aktivnosti animiranja u značajnoj mjeri osigurali primjenu metode CLLD na lokalnoj razini.

LAGUR „Lostura“ je provodio aktivnosti animacije korisnika i sposobljavao korisnike na cijelom LAGUR području i time osigurao ravnomjernu zastupljenost prijavljenih projekata iz svih JLS, čime doprinosi ujednačenom razvoju područja. Prostora za napredak ima u segmentu sposobljavanja korisnika/konzultanata za pripremu prijava projekata, kako bi uspješniji u budućem razdoblju sa što manjim brojem odbijenih projekata.

6.3. MEHANIZMI PROVEDBE LEADER-a/CLLD-a U OSIGURANJU PRIMJENE METODE LEADER

Ocjena mehanizma provedbe LEADER-a/CLLD-a u pogledu osiguranja primjene metode LEADER odnosi se na uravnoteženo sudjelovanje i zastupljenost lokalnog stanovništva u strukturama LAGUR-a za donošenje odluka, upravljačke strukture, pravila i postupci LAGUR-a za pripremu i provedbu strategije CLLD-a.

Metoda LEADER kombinacija je primjena načela LEADER-a: pristupa odozdo prema gore, pristupa za pojedina područja, lokalnih partnerstava, višeektorske integracije, umrežavanja, inovacija, međuteritorijalne i transnacionalne suradnje.

Ta vrsta interakcije podrazumijeva različite kategorije određenih sposobnosti, pa je tako kohezija lokalnog partnerstva sposobnost promicanja odgovarajućeg sastava lokalnog partnerstva osiguranjem zastupljenosti institucionalnog, socijalnog i gospodarskog referentnog sustava u različitim sastavnicama tog partnerstva i njegove proaktivnosti u tom partnerstvu. To podrazumijeva postupak olakšavanja odnosa među partnerima u izgradnji atmosfere povjerenja i postizanju prave kvalitete sudjelovanja kako bi se osigurao učinkovit postupak organizacijskog učenja u okviru kojeg partnerstvo postaje koalicija koja može potaknuti inovacije radi povećanja i stvaranja dodane vrijednosti u zajedničkim strategijama.

Aktivnost odozdo prema gore kapital je za „lokalno umrežavanje“ koji se sastoji od iskustva, pouzdanosti, ugleda, transparentnosti, komunikacije i odnosa. Riječ je o mreži komunikacijskih kanala koji omogućuju utvrđivanje i dijeljenje znanja (objedinjavanje znanja), čime se olakšava osluškivanje i tumačenje, otkrivanje lokalnog potencijala, izgradnja zajedničkih vizija i mobilizacija društvenih napora usmjerenih postizanju razvojnih ciljeva područja.

Sposobnost olakšavanja inovacija odnosi se na okruženje koje omogućuje mehanizmu provedbe da potakne i omogući nastanak inovativnih projekata i pilot-projekata te povećanje stope inovacija u projektima kojima je dodijeljena potpora.

Suradnja i umrežavanje sposobnost je učinkovite interakcije s vanjskim subjektima ili pretvaranja u pouzdanog partnera, poticanja inicijativa za suradnju s drugim teritorijima radi jačanja lokalnog djelovanja i povezivanja s „mrežama“ koje djeluju u sektorima povezanim s ključnim elementima lokalne razvojne strategije.

LAGUR „Lostura“ je u skladu s metodom CLLD-a te u okvirima zadanim od strane Ministarstva poljoprivrede, provodio različite zadaće koje su uključivale pripremu, odabir projekta i provedbu LRSR, što su ujedno i glavne aktivnosti LAGUR-a.

U trenutku izrade LRSR nedostajale su informacije o provedbi, a u međuvremenu su se objavljivali/mijenjali pravilnici, što se odrazilo na LRSR LAGUR-a.

Sve je to stvorilo probleme LAGUR-ima u provedbi LRSR te vremenski skratilo razdoblje provedbe.

Dodatno, zaposlenici LAGUR-a „Lostura“ nisu imali znanja i iskustva u pripremi natječajne dokumentacije, izradi procedura te kontroli i ocjenjivanju projekata. Stoga su, uz radionice koje je organiziralo Ministarstvo poljoprivrede, angažirali vanjskog konzultanta s iskustvom za izradu dokumentacije za aktivaciju mjera za prva dva LAGUR natječaja.

Uz prethodno odrađene animacijske aktivnosti, osposobljavanje i angažman svih sudionika procesa odabira projekta, rezultiralo je kasnjim uspjehom u provedbi LAGUR natječaja.

Evaluacijsko pitanje 5.: „U kojoj mjeri je mehanizam provedbe osigurao primjenu metode CLLD na lokalnoj razini?“

LAGUR ima 17 članova, a najveći udio u članstvu ima gospodarski sektor sa 8 članova, dok javni ima 5 članova, a civilni 4 člana.

Upravni odbor LAGUR-a čini 9 članova. Najmanji broj u članstvu ima civilni sektor s dva člana, gospodarski ima četiri člana, a javni tri člana. Upravni odbor donosi odluke o odabiru projekata, a sve su dosad donesene jednoglasno. U povjerenstvu za prigovore, koje se sastoji od tri člana, osigurana je zastupljenost tri sektora.

LAGUR „Lostura“ je u razdoblju od 2019.-2020. godine uspješno proveo dva LAGUR natječaja te odabrao 5 projekta ukupne vrijednosti potpore od 689.647,01 kn.

Ugovoreni projekti su u različitim fazama provedbe, a završena su dva projekta iz 1. LAGUR Natječaja te su podneseni Zahtjevi za isplatu.

Prema odgovorima iz anketnih upitnika 92,9% članova LAGUR-a zadovoljno je mogućnošću uključenja u proces izrade Lokalne razvojne strategije LAGUR-a „Lostura“ 2014.-2020., a isto toliko ih smatra da LAGUR uspješno pokušava riješiti postojeće probleme i potrebe područja kroz mjere uključene u LRSR.

85,7% članova LAGUR-a smatra da je lakše doći do sredstava putem LAGUR natječaja, nego putem nacionalnog natječaja, a njih 85,7% smatra da su natječaji LAGUR-a „Lostura“ vrlo jednostavni za prijavu.

Korisnici daju visoku prosječnu ocjenu stupnja složenosti prijave na LAGUR natječaj od 4. Iako korisnici smatraju LAGUR natječaje prilično složenim, svi korisnici su naveli da nisu imali problema prilikom prijave i/ili provedbe projekta.

Odgovor na evaluacijsko pitanje:

Temeljem svih prethodno iznesenih činjenica te analize kvantitativnih i kvalitativnih podataka, možemo zaključiti da je mehanizam provedbe, iako u nekim segmentima dosta ograničavajući, osigurao primjenu metode CLLD na lokalnoj razini.

LAGUR „Lostura“ je uspješan u provedbi LRSR zahvaljujući velikoj potpori zajednice i JLS-ova te ljudskim resursima i kontinuitetu u radu. Dobro je umrežen s lokalnim potpornim

institucijama, lokalnom samoupravom i županijom, pa nema problema s promidžbom na lokalnoj razini. Koristi lokalne manifestacije, ima svoju web stranicu i profil na Facebooku putem kojih dijeli i razmjenjuje informacije sa lokalnom zajednicom.

7. ZAKLJUČAK

7.1. REZULTATI EVALUACIJE

Dobra provedba lokalne razvojne strategije u ribarstvu neposredni je učinak primjene metode CLLD. Njezini dugoročniji učinci prvenstveno obuhvaćaju naučene lekcije na razini pojedinca i organizacije (izgradnja kapaciteta, razvoj vještina, izgradnja povjerenja, promjene u djelovanju lokalne zajednice i sl.) i koristi povezane s povećanim socijalnim kapitalom i boljim lokalnim upravljanjem.

Stoga evaluacijska analiza temeljena isključivo na kvantitativnom mjerenu nije dovoljno prikladna za donošenje konačnih zaključaka. U projektima u okviru LRSR ne utvrđuju se očekivani učinci u pogledu upravljanja ili organizacijskog učenja. Nadalje, teško je mjeriti relevantne glavne čimbenike kao što su promjena uvjerenja i stupanj uzajamnog povjerenja. I na kraju, vrlo je teško odrediti vrstu srednjoročnih i dugoročnih učinaka te ih pripisati isključivo određenom projektu, s obzirom na to da subjekti u istom području istodobno dobivaju velik broj poticaja za suradnju i umrežavanje.

Proces ove *mid-term* evaluacije je bio kratak, a rezultati daju svojevrsni pregled situacije dosadašnje provedbe LRSR. Proces praćenja i evaluacije LRSR se nastavlja nastavno na ovu evaluaciju, a konačni rezultati provedbe LRSR će biti prezentirani u ex-post evaluaciji. Evaluacija koja se provodi sredinom provedbenog razdoblja predstavlja priliku za poboljšanje provedbe LRSR, ali i daje informacije o kvaliteti praćenja provedbe u cilju olakšavanja buduće ex-post evaluacije.

Kako je navedeno na početku ovog Izvještaja svrha sustava za praćenje i evaluaciju je prezentirati postignuća provedbe LRRS i procijeniti **utjecaj, učinkovitost, djelotvornost i relevantnost** poduzetih intervencija na području koje pokriva LAGUR „Lostura“.

U ocjeni utjecaja analizira se učinak neke intervencije na područje kroz dugoročne promjene. Ti učinci mogu se pojaviti u različitim trenucima, utjecati na različite subjekte i biti relevantni na različitim razinama.

S obzirom da LAGUR „Lostura“, kao i svi drugi LAGUR-i u RH, raspolaže s malim sredstvima, ukupni utjecaj provedbe LRSR-a na LAGUR području neće biti, financijski gledano, velik. No, odabrani projekti odnose se na stvaranje zdravih navika u prehrani od najranije dobi koji je od vitalne važnosti za povećanje potrošnje proizvoda ribarstva i akvakulture te promoviranje kulturne, ribarstvene, akvakulturne i pomorske baštine u cilju razvoja sektora ribarstva. Prema izjavama korisnika 77,8% tih projekata se ne bi realiziralo bez sredstava potpore, tako da se utjecaj provedbe LRSR-a na LAGUR području u tom kontekstu ocjenjuje jako velikim.

Dodatno, kako je važno istaknuti da postoji dodana vrijednost CLLD-a koju se ne smije zanemariti, kao što je činjenica da se preko LAGUR-a sredstva potpore ravnomjernije raspoređuju, LAGUR zapošljava osobe na svom području te jača ljudske kapacitete. Pri tom je važna podrška JLS-ova te umrežavanje različitih dionika i uključenost cijele zajednice u pripremi i provedbi LRSR.

Učinkovitost pokazuje odnos između iskorištenih resursa i postignutih rezultata pri ispunjavanju cilja. Učinkovitost se odnosi na pitanje o tome je li se istim sredstvima moglo ostvariti više učinaka odnosno jesu li se isti učinci mogli ostvariti s nižim troškovima.

Učinkovitost upravljanja provedbom LRSR, u segmentu u kojem je LAGUR „Lostura“ imao utjecaja, bila je jako dobra.

LAGUR „Lostura“ od osnivanja zapošljava dva-tri djelatnika, što je optimalan broj za rad ureda i svih aktivnosti koje se u LAGUR-u trebaju provesti. Sredstva utrošena za tekuće troškove iz mjere III.2/III.3 odnosila su se najvećim dijelom na plaće zaposlenika i njihovo usavršavanje, odnosno na jačanje kapaciteta ureda LAGUR-a.

Stečena znanja i iskustva zaposlenici su koristili u svakodnevnom radu te pružali savjetodavnu potporu svim subjektima koji djeluju na području LAGUR-a. Proveli su veliki broj animacijskih aktivnosti za koje nije bilo troškova, jer su se koristili prostori JLS-ova s područja LAGUR-a i ured LAGUR-a, a zaposlenici LAGUR-a su prethodno stekli dovoljno znanja, pa nije bilo potrebno angažirati dodatne vanjske stručnjake. Na taj način su, ojačanim vlastitim kapacitetima, jačali kapacitet zajednice.

Većina projekata koji su se prijavili na LAGUR natječaje bili su uspješni, odnosno izdane su svega dvije odluke o odbijanju projekata (zbog neispunjavanja kriterija) od strane LAGUR-a „Lostura“, što se izravno može povezati sa odlično odrađenim animacijskim, informativnim i savjetodavnim aktivnostima.

Važan dio rada LAGUR-a „Lostura“ je Upravni odbor, odnosno njegovi članovi. Nisu svi jednakо aktivni, ali su uvijek na raspolaganju kad je potrebno. To su osobe koje imaju ugled u zajednici i preuzeli su odgovornost za rad LAGUR-a, a njihov ugled doprinosi ugledu LAGUR-a. Stoga su važan dio rada LAGUR-a, njegove prepoznatljivosti i povjerenja lokalne zajednice.

U radu LAGUR-a aktivno sudjeluju i članovi Skupštine, njih 17 iz različitih sektora. Prema odgovorima iz anketnih upitnika 78,6% članova redovito prati rad LAGUR-a i prenosi potencijalnim korisnicima informacije o LAGUR natječajima.

Ne treba zaboraviti da sredstva iz Mjere III.2/III.3 nisu dovoljna za rad LAGUR-a, pa se LAGUR financira iz članarina te sredstava Zadarske županije, koja je prepoznala važnost LAGUR-a na svom području. Bez finansijskih sredstava JLS i Županije ne bi se mogao osigurati kontinuitet u radu LAGUR-a „Lostura“.

Svi prethodno spomenuti dionici, svatko na svoj način, doprinijeli su učinkovitosti rada LAGUR-a „Lostura“ i uspjehu provedbe LRSR te u konačnici povećanju socijalnog kapitala, koji se smatra krajnjim učinkom provedbe CLLD pristupa.

Djelotvornost je mjera u kojoj su postignuti ciljevi intervencije. Pokazatelj djelotvornosti povezuje pokazatelje ostvarenja, rezultata ili učinka s kvantificiranim ciljem.

Opis ciljeva LRSR prikazan je kroz različite analize u prethodnim poglavljima, a temeljem odgovora na evaluacijska pitanja, u ovoj fazi zaključujemo da je provedba LRSR bila djelotvorna.

Provedba LRSR uspjeti će osigurati održivi razvoj ribarskog sektora kao strateške gospodarske grane LAGUR područja, poboljšati kvalitetu života i stvoriti radna mjesta i osigurati održivo upravljanje ribarskim razvojem kroz CLLD pristup.

Relevantnost je mjera u kojoj se ciljevi intervencije odnose na potrebe, probleme i pitanja. Pitanja relevantnosti osobito su bila važna kod pripreme LRSR, odnosno opravdanja postavljenih ciljeva. Potrebe područja LAGUR-a „Lostura“ bile su velike, a sredstva za provedbu LRSR relativno mala. Stoga se LRSR inicijalno usmjerila na dva cilja, no od dvije mjere

iz Cilja 1. i Cilja 2. se moralo odustati prvenstveno zbog kasnijeg početka provedbe i promjene interesa korisnika. Inicialno postavljeni pokazatelji provedbe LRSR morali su se izmijeniti, odnosno prilagoditi novim okolnostima.

Postupkom evaluacije tijekom provedbe LRSR utvrđeno je kako sam dokument velikim dijelom odražava još uvijek postojeće i realne razvojne potrebe područja LAGUR-a „Lostura“, promatrajući s aspekta same strukture dokumenta i strateškog okvira s utvrđenim razvojnim ciljevima i prioritetima. Pokazatelji su temeljeni na ciljevima LRSR u skladu s potrebama područja i logikom intervencije LRSR. Dosljednost logike intervencije LRSR potvrđena je odgovorima na evaluacijska pitanja te se na pitanje jesu li financirani projekti u skladu s potrebama područja LAGUR-a „Lostura“, vrlo jasno može odgovoriti da jesu.

Zaključno, u ovoj fazi evaluacije, možemo navesti i da je većina korisnika i članova LAG-a, koji su odgovorili na anketne upitnike, izrazila zadovoljstvo sa ukupnom provedbom LRSR i radom LAGUR-a „Lostura“. Ujedno, članovi LAGUR-a „Lostura“ ocijenili su zadovoljstvo kvalitetom LRSR u smislu odgovaranja na stvarne potrebe na području LAGUR-a „Lostura“ prosječnom ocjenom 4,3.

Na kraju, treba naglasiti važnost budućeg sveobuhvatnog, dubinskog i participativnog pristupa u definiranju pokazatelja za sljedeće programsko razdoblje, sa svrhom identifikacije dostupnih podataka i uzimanjem u obzir njihove vremenske dostupnosti te sa svrhom definiranja kvalitetnih pokazatelja, koji na adekvatan i svrshishodan način omogućuju praćenje stupnja provedbe LRSR.

7.2. NALAZI I PREPORUKE

Preporuke evaluacije su prijedlozi čiji je cilj poboljšanje relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti i utjecaja LRSR te revidiranje ciljeva i mjera i/ili preraspodjela resursa.

Važno je upotrijebiti evaluacijske nalaze u raspravama s dionicima za daljnje poboljšanje LRSR, primjene metode CLLD i općenito aktivnosti LAGUR-a.

Obzirom da su dva LAGUR natječaja obrađena u 2021. godini, na kojima se planiraju utrošiti preostala sredstva te činjenice da su LAGUR-i u RH tek 2019. godine krenuli u raspisivanje LAGUR natječaja, preporuke ove evaluacije ne odnose se na revidiranje ciljeva i mjera, nego na poboljšanje sustava praćenja i pripreme podloge za buduću ex-post evaluaciju.

Nalazi

- U obrascu Evidencijska lista prijava projekata nedostaju pojedini podaci potrebni za praćenje provedbe i evaluaciju LRSR, kao što su inovativnost projekta, doprinos ciljevima LRSR, broj stvorenih/zadržanih radnih mjesta nakon provedbe projekta, stanje pojedinih pokazatelja na početku provedbe (npr. broj zaposlenih, količina nabavljenih proizvoda ribarstva i akvakulture i sl.)
- U obrascu Evidencijska lista prijava projekata pojedini podaci nisu upisivani ažurno i unificirano, što može predstavljati problem prilikom dalnjeg praćenja projekata
- Mjera 2.1. LRSR ukoliko neće postojati daljnji interes potencijalnih korisnika neće biti provedena, pa o tome treba voditi računa kod izmjene LRSR

Preporuke

- U obrazac Evidencijska lista prijava projekata dodati broj stvorenih/zadržanih radnih mjesta nakon provedbe projekta, uključujući raščlambu prema spolu.
- Unificirano i ažurno upisivati podatke u evidencijsku listu, kako bi se lakše i ispravnije mogli filtrirati i analizirati.
- Unificirati i ažurno voditi evidenciju popisa sudionika na animacijama.
- Mjera 2.1. LRSR ukoliko neće postojati daljnji interes potencijalnih korisnika neće biti provedena, pa je potrebno izmijeniti u LRSR.